

Sidonius' presumed epitaph:

Two manuscripts, two fragments of stone, and
many questions
(Tab. 1)

Patrice Montzimir

Tab. 1: Differences between editions of Sidonius' epitaph from the 16th to the 19th century

Tab. 1: Differences between editions of Sidonius' epitaph from the 16 th to the 19 th century			
Ed.& dating	Le Fèvre 1593	Pithou before 1598	Scaliger 1598
Source	BnE 9448	BnE 9948	Pierre Pithou
Epitaphium Sidonii			C. SOLLII APOLLINARIS MODESTI SIDONII
Sanctis contiguus sacroque patri Viuit sic meritis Apollinaris Illustris titulis, potens honore, Rector militiae, forique iudex Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori, Discordantibus inter arma regnis Pacem consilio reduxit amplo. Haec inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis. Et post talia dona gratiarum Summi pontificis sedens cathedram Mundanos soboli refundit artus , Quisque hic dum lachrimis Deum rogabit Dextrum funde preces super sepulchrum : Nulli incognitus et legendus orbi Illic Sidonius tibi invocetur XII. Kal. Septembris Zenone Imperatore	Sanctis contiguus sac ^o que patri Viuit h<s>ic meritis Apollinaris Inlustris titulis potens honore Rector militiae forique iudex Mundi inter tumidas quietus undas Causaru moderans subinde motus Leges Barbarico dedit furori Discordantibus inter arma regnis Pacem Consilio reduxit amplo Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis Et post talia dona Gratiarum Summi Pontificis sedens cathedram Mundanos soboli refundit actus Quisq hic dum lacrimis Deum rogabit<s> Dextrum funde preces super sepulchrum Nulli incognitus et legendus orbi Illic Sidonius tibi inuocetur XII Kal Sept Zenone imperatore	<i>Sanctis contiguus, sacroque Patri, Viuit hic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rector militiae, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis. Et post talia damna gratiarum Summi Pontificis sedens cathedram Mundanos soboli refundit actus. Quisque hic, dum lacrimis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum. Nulli incognitus, et legendus orbi Illic Sidonius tibi inuocetur. XII. Kal. Sept. Zenone Imperatore.</i>	

Savaron 1598	Savaron 1599	Sirmond 1614
Claude Dupuy?	Claude Dupuy?	Pierre Pithou ?
EPITAPHIVM S. SIDONII <i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocatur. XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.</i>	EPITAPHIVM C. SOLLII APOLLINARIS MODESTI SIDONII <i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocatur. XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.</i>	EPITAPHIVM SIDONII <i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rector militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic SIDONIVS tibi inuocetur. XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.</i>

Labbe 1616	van der Wowern/Elmenhorst 1617	Colletet ? 1648
Savaron, Sirmond	Savaron	Savaron ? Sirmond ?
S. SIDONI ARVERNORVM EP. Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique Iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis, Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens Cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic <i>Sidonius</i> tibi inuocetur. XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.	EPITAPHIVM S. SIDONII <i>Sanctis contiguus sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrimis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic <i>Sidonius</i> tibi inuocatur.</i> XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.	Sanctis contiguus, sacroque Patri, Vixit sic meritis Apollinaris, Illustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbaricos dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens Cathedram, Mundanos soboli refundit actus. Quisque hic dum lachrymis Deum rogabis Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitum, et legendus orbi Illic Sydonius tibi inuocetur.

von Vorburg 1654	de Sainte-Marthe 1656	Durand 1662
Scaliger	Savaron, Sirmond	Savaron, de Sainte-Marthe
C. SOLLII APOLLINARIS MODESTI SIDONII <i>Sanctis contiguus, sacroque Patri, Viuit hic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rector militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus. Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis. Et post talia damna gratiarum Summi Pontificis sedens cathedram Mundanos soboli refundit actus. Quisque hic, dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum. Nulli incognitus, et legendus orbi Illic Sidonius tibi inuocetur.</i>	<i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis APOLLINARIS, Illustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lachrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic SIDONIVS tibi inuocatur.</i> XII. Cal. Septemb. Zeno Imp	D. C. SOLLII APOLLINARIS EPISCOPI CLAROMONTIS <i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Illustris titulis, potens honore, Rectus militiæ, forique Iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges Barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et Philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lachrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocatur.</i>

Congrégation de St-Maur 1735	Acta Sanctorum 1739	de Cambis 1770
Sirmond	Savaron, Sirmond	BnE 9448, Sirmond ? Colletet ?
Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rector militiæ, forique iudex. Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus, Leges Barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis. Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens cathedram, Mundanos suboli refundit actus. Quisque hic dum lachrimis Deum rogabis Dextrum funde preces super sepulcrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur. XII. Kal. Septemb. Zenone Imp.	Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rector militiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus, Leges Barbarico dedit furori, Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo. Inter hæc tamen et Philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis, Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos suboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulcrum : Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur. XII Kal Septemb Zenone imp	Epitaphe de saint Sidoine <i>Sanctis contiguus, sacroque Patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Illustris titulis, potens honore, Rector militiæ, forique Iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori. Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda sæclis, Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens Cathedram, Mundanos soboli refundit actus, Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulchrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sydonius tibi inuocetur. XII. kal. Septembris Zenone Imperatore</i>

Collombet 1836	Germain 1840	Migne 1847
Acta Sanctorum ?	Savaron, Acta Santorum ? Collombet ?	Acta Sanctorum ?
<i>Sanctis contiguus, sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectormilitiæ forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori ; Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis ; Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram, Mundanos suboli refundit actus. Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulcrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur.</i>	<i>Sanctis contiguus sacroque patri, Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis, potens honore, Rectormilitiæ, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori ; Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo, Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis ; Et post talia dona gratiarum, Summi Pontificis sedens Cathedram, Mundanos suboli refundit actus. Quisque hic dum lacrimis Deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulcrum, Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur.</i> XII. kal. Septemb Zenone Imp	EPITAPHIUM SIDONII <i>Sanctis contiguus, sacroque patri Viuit sic meritis Apollinaris, Inlustris titulis potens honore, Rectormilitiæ, forique iudex. Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus, Leges barbarico dedit furori, Discordantibus inter arma regnis, Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando</i> <i>Scripsit perpetuis habenda sæclis. Et post talia dona gratiarum, Summi pontificis sedens cathedram Mundanos suboli refundit actus. Quisque hic dum lacrymis Deum rogabis Dextrum funde preces super sepulcrum. Nulli incognitus, et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur.</i> XII. kl. Septemb. Zenone Imp.

Leblant 1856	MGH 1887	Bücheler 1897
Scaliger, Savaron, Sirmond	BnE 9448	Lütjohann/Mommsen, Leblant
SANCTIS CONTIGVVS SACROQVE PATRI VIVIT HIC MERITIS APOLLINARIS INLVSTRIS TITVLIS POTENS HONORE RECTOR MILITIAE FORIQVE IVDIX. MVNDI INTER TVMIDAS QUIETVS VNDAS CAVSARVM MODERANS SVBINDE MOTVS LEGES BARBARICO DEDIT FVRORI, DISCORDANTIBVS INTER ARMA REGNIS PACEM CONSILIO REDVXIT AMPLO. HAEC INTER TAMEN ET PHILOSOPHANDO SCRIPSIT PERPETVIS HABENDA SAECLIS. ET POST TALIA DONA GRATIARUM SVMMI PONTIFICIS SEDENS CATHEDRAM MVNDANOS SOBOLIREFVNDIT ACTUS. QUISQVE HIC DVM LACRYMIS DEVM ROGABIS DEXTRVM FVNDE PRECES SVPER SEPVLCRVM NVLLI INCOGNITVS, ET LEGENDVS ORBI ILLIC SIDONIVS TIBI INVOCETVR. <i>XII. kal. Septemb. Zenone Imp.</i>	<i>Epithaphium Sidonii</i> <i>Sanctis contiguus sacroque patri Viuit sic meritis Apollinaris, Illustris titulis, potens honore, Rectormilitie, forique iudex, Mundi inter tumidas quietus undas, Causarum moderans subinde motus Leges barbarico dedit furori ; Discordantibus inter arma regnis Pacem consilio reduxit amplo. Hæc inter tamen et philosophando Scripsit perpetuis habenda seclis ; Et post talia dona Gratiarum Summi pontificis sedens cathedram Mundanos sobolirefudit actus. Quisque hic cum lacrimis deum rogabis, Dextrum funde preces super sepulcrum : Nulli incognitus et legendus orbi, Illic Sidonius tibi inuocetur. XII. kl. Septembris Zenone Imperatore</i>	<i>Sanctis contiguus sacroque patri uiuit sic meritis Apollinaris illustris titulis, potens honore. Rector militi(a)e forique iudex, mundi inter tumidas quietus undas, causarum moderans subinde motus leges barbarico dedit furori, discordantibus inter arma regnis pacem consilio reduxit amplo. hæc inter tamen et philosophando scripsit perpetuis habenda s(a)eclis. et post talia dona Gratiarum summi pontificis sedens cathedram mundanos sobolirefudit actus. Quisque hic cum lacrimis deum rogabis, dextrum funde preces super sepulcrum : Nulli incognitus et legendus orbi Illic Sidonius tibi inuocetur.</i>